

Miliony osób, które uciekły przed wojną w Ukrainie, potrzebują jasnych perspektyw, tj. możliwości budowania przyszłości w Unii Europejskiej albo dobrowolnego i bezpiecznego powrotu do kraju. Europejski Komitet Regionów apeluje o przygotowanie rozwiązań na czas po zakończeniu ochrony tymczasowej. Samorządy mają uczestniczyć w ich tworzeniu i otrzymać środki na ich realizację.

Ochrona tymczasowa dla osób wysiedlonych z Ukrainy ma zakończyć się 4 marca 2028 r. Europejski Komitet Regionów wskazuje, że pozostały czas trzeba wykorzystać na przygotowanie trwałych rozwiązań zarówno dla uchodźców, jak i społeczności, które ich przyjęły. Opinię w tej sprawie przyjęto 13 października 2026 r. podczas 173. sesji plenarnej KR-u.

Perspektywę tę komplikuje sytuacja w Ukrainie. Rosja nasila przed zimą ataki na infrastrukturę cywilną i energetyczną, co ponownie zwiększa prawdopodobieństwo ucieczki dużej liczby mieszkańców. Jednocześnie osoby, które już znalazły schronienie w Europie, wciąż stoją przed pytaniem o swoją przyszłość.

Skalę wyzwania pokazują dane Eurostatu: w lipcu 2026 r. z ochrony tymczasowej w UE korzystało 4,4 mln obywateli państw spoza Unii, którzy uciekli z Ukrainy. Z kolei według UNHCR 49 proc. ukraińskich uchodźców wyrażało nadzieję lub zamiar powrotu w przyszłości. Wśród najważniejszych warunków takiej decyzji znalazły się poprawa bezpieczeństwa, dostęp do mieszkań i podstawowych usług.

„Ochrona tymczasowa była właściwą reakcją kryzysową, ale nie może być długoterminowym rozwiązaniem. Osoby zmuszone do ucieczki z Ukrainy z powodu wojny prowadzonej przez Rosję potrzebują pewności co do swojej przyszłości” - powiedziała Antje Grotheer, przewodnicząca parlamentu kraju związkowego Brema, szefowa grupy roboczej KR-u ds. Ukrainy i sprawodawczyni opinii.

Przygotowany przez nią dokument zakłada stopniowe i skoordynowane przejście do nowych rozwiązań, z uwzględnieniem indywidualnej sytuacji uchodźców, ochroną praw nabytych i bez luk w ochronie. Wskazuje trzy priorytety: trwałe włączenie wysiedlonych Ukraińców do europejskich społeczności, inwestowanie w ich edukację i rozwój zawodowy oraz umożliwienie dobrowolnego, świadomego, bezpiecznego i trwałego powrotu, gdy pozwolą na to warunki.

W centrum tych działań mają znaleźć się miasta i regiony. To one od początku wojny pomagały osobom uciekającym z Ukrainy znaleźć schronienie, zapewniały mieszkania, edukację, opiekę zdrowotną i usługi społeczne oraz wspierały poszukiwanie pracy. Zdaniem Komitetu ich doświadczenie powinno wpływać na decyzje unijne i krajowe dotyczące dalszego pobytu, włączenia społecznego i powrotów.

Samorządy potrzebują jednak przewidywalnego finansowania z budżetów unijnych i krajowych oraz odpowiednich zdolności administracyjnych. Bez tego trudno będzie utrzymać podstawowe usługi publiczne, odpowiadać na presję mieszkaniową i chronić spójność społeczną w miejscach przyjmujących uchodźców.

KR apeluje również o usuwanie barier w dostępie do pracy, edukacji, leczenia, odpowiednich mieszkań i uznawania kwalifikacji. Szczególnego wsparcia potrzebują dzieci i młodzież, kobiety, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami oraz inni ludzie znajdujący się w trudnej sytuacji.

Ylva Johansson, specjalna wysłanniczka Komisji Europejskiej ds. Ukraińców w UE, podkreślała znaczenie ich udziału we wspólnej przyszłości Europy i odbudowie kraju. *„Ich przyszłość jest częścią*

przyszłości Ukrainy, a ta przyszłość jest w Unii Europejskiej” - powiedziała. Wskazała, że zarówno osoby planujące powrót, jak i te, które pozostaną w Unii, chcą wspierać odbudowę Ukrainy.

Warunki powrotu pozostają kluczową kwestią dla przedstawicieli ukraińskich samorządów. Mer Kijowa i prezes Stowarzyszenia Miast Ukrainy Vitaly Klitschko podkreślał, że potrzebne są pokój, miejsca pracy i jakość życia na europejskim poziomie.

Tetiana Yehorova-Lutsenko, przewodnicząca Ukraińskiego Stowarzyszenia Rad Rejonowych i Obwodowych oraz Charkowskiej Rady Obwodowej, wskazywała natomiast na potencjał milionów Ukraińców mieszkających za granicą, którego kraj nie może sobie pozwolić utracić.

Według opinii KR-u każdy powrót powinien uwzględniać sytuację rodzinną, zdrowie, edukację i więzi ze społecznością danej osoby. Współpraca miast i regionów UE oraz Ukrainy ma pomagać w odbudowie mieszkań i usług publicznych, a także zapewniać ciągłość edukacji, opieki zdrowotnej i ochrony socjalnej.

Tetiana Hasanenko, szefowa Miejskiej Administracji Wojskowej w Oleszkach w obwodzie chersońskim, przypominała jednocześnie o osobach pozostających na tymczasowo okupowanych terytoriach, które nie mają możliwości ucieczki. *„Prawo ludzi do bezpieczeństwa nie powinno zależeć od tego, po której stronie linii frontu się znajdują”* - zaapelowała.